

Dolda allianser och agendor

Skottkärran blev min förlängda arm under påskhelgen: hopkrattade löv till komposten, därifrån mylla till de klippta rosenbuskarna och på returen ris till brasan på gårdsbacken. Och medan denna ekologiska triangelhandel pågick började mina tankar kretsa kring journalisten Mikael Holmströms nyligen utkomna bok *Den dolda alliansen: Sveriges hemliga NATO-förbindelser*.

Verket har redan noterats i finländsk press, men typiskt nog har man uppmärksammat endast sådant som uppfattas som sensationellt. Det är förstås fantasieggande att få veta att kalla krigets Finland i en väpnad konflikt med ryssen skulle ha köpt upp Sveriges överskott av Drakenplan. Och att det svenska etablissemanget hade byggt upp ett hemligt nätverk för en landsomfattande motståndsrörelse, som skulle ha aktiverats om landet hade ockuperats av Sovjetarmén.

Holmströms digra lunta handlar väsentligen om något helt annat. Nämligen om hur Sveriges regering genom hela kalla kriget bedrev ett säkerhetspolitiskt dubbelspel och varför detta enligt honom var så problematiskt. Officiellt gick svensk säkerhetspolitik ut på ”alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i krig”. Bakom kulisserna fördes emellertid ett annat spel. Redan 1952 fick det militära samarbetet mellan Sverige och Förenta staterna fasta former. I samma stund som ett stormaktskrig hade utbrutit skulle Sverige ha lierat sig med Nato och gett västlägrets bombplan och raketer tillgång till sitt territorium och luftrum.

Överenskommelsen rubbades inte alls av Olof Palmes tidvis nog så fräna kritik mot Förenta staternas krigande i Vietnam, även om utfallen väckte irritation på amerikanskt håll. Förenta staternas försvar av norra Europa förutsatte helt enkelt ett nära samarbete med Sverige, vilket också förklarar varför landet sedan femtiotalet har uppfattats som en *de facto* medlem av Nato.

Vad är det då som var så problematiskt med svenskarnas dubbelspel? Finlands egen VSB-retorik var minst lika falsk men ändå drar sig inte våra veterandiplomater för att beteckna den som höjden av finländsk statskonst. Holmström medger att säkerhetspolitiker aldrig spelar med öppna kort. Men felet med Palme var att han höll oppositionen ovetande om Sveriges nära förbindelserna till Nato samtidigt som han kritiserade Vietnamkriget, vilket skapade stark oro över varhän landet höll på att driva i stormaktspolitiken.

Mycket tyder därför på att den dolda agendan i Holmströms bok är en diskussion om det politiska arvet efter Olof Palme. År 2002 utgav Palmes tidigare medarbetare Rolf Ekéus en lång utredning om Sveriges säkerhetspolitik 1969–1989, i vilken han försökte visa att Sverige trots sina nära västkontakter hade bedrivit en konsekvent neutralitetspolitik. Holmström överbevisar nu Ekéus. Att detta skulle rubba Palmes anseende som utrikespolitiker är dock tveksamt. Detta gruff gäller svensk inrikespolitik.

Henrik Meinander, HBL 27.4.2011